

KO'P FAKTORLI SAYYOHLIK TIZIMI MA'LUMOTLARIGA INTELLEKTUAL ISHLOV BERISH ASOSIDA BOSHQARUV QARORLARINI QABUL QILISH ALGORITMLARI

Xoliqova Manzura Qoyirovna

TIQXMMI MTU Buxoro tabiiy resurslarni boshqarish instituti "Muxandislik grafikasi va raqamli texnologiyalar" kafedrasida assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7140073>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ko'p faktorli sayyohlik tizimi ma'lumotlariga intellektual ishlov berish asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilish algoritmlari matematik va ko'p faktorli modellar qurish uchun murakkab parametrlarni turlari ishlab chiqilgan. Ko'p faktorli sayyohlik xizmati ma'lumotlariga intellektual ishlov berish masalalari va turlariga alohida e'tibor qaratilgan. Ko'p faktorli sayyohlik interaktiv xizmati axborot oqimini boshqarish algoritmlari uchun kerak bo'ladigan ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: ko'p faktor, murakkab parametrlar, boshqaruv qarorlarini qabul qilish, algoritmlash, dasturlash, modellashtirish, axborot oqimi, virtual platforma, ma'lumotlar bazasi.

АЛГОРИТМЫ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ НА ОСНОВЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ОБРАБОТКИ ИНФОРМАЦИИ О МНОГОФАКТОРНОЙ СИСТЕМЕ ТУРИЗМА

Аннотация. В данной статье разработаны алгоритмы принятия управленческих решений на основе интеллектуальной обработки данных многофакторной системы туризма для построения математических и многофакторных моделей со сложными параметрами. Особое внимание уделено вопросам и видам интеллектуальной обработки данных многофакторного туристского обслуживания, приведена информация, необходимая для алгоритмов управления информационными потоками многофакторного интерактивного туристского обслуживания.

Ключевые слова: многофакторность, комплексные параметры, принятие управленческих решений, алгоритм, программирование, моделирование, информационный поток, виртуальная платформа, база данных.

ALGORITHMS FOR MAKING MANAGEMENT DECISIONS BASED ON INTELLECTUAL PROCESSING OF MULTIFACTOR TOURISM SYSTEM INFORMATION

Abstract. In this article, management decision-making algorithms based on intelligent processing of multi-factor tourism system data are developed for building mathematical and multi-factor models with complex parameters. Particular attention is paid to the issues and types of intellectual processing of multi-factor tourist service data. The information needed for the information flow management algorithms of multi-factor interactive tourist service is given.

Keywords: multi-factor, complex parameters, management decision-making, algorithm, programming, modeling, information flow, virtual platform, database.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti "Turizm - iqtisodiyotning muhim tarmoqlaridan biri. Mavjud imkoniyatlardan samarali foydalangan holda, ushbu tarmoqni yanada takomillashtirish zarur. Buni davrning o'zi taqozo etmoqda." deb bejsga aytmagan.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Bugungi kunda hukumatimiz tomonidan turizm sohasiga milliy iqtisodiyotning strategik sektor maqomini berilishi, uning istiqbolda rivojlanishiga katta zamin yaratmoqda. Shu tufayli, yurtimizga sayohat qiladigan mahalliy va xorijiy turistlarga sifatli xizmat ko'rsatish uchun zamonaviy kadrlar turizm sohasini nazariy va amaliy jihatdan mukammal o'rganishi va o'zlashtirishini talab qilmoqda. Bizga ma'umki turizm (fransuzcha: *our* — sayr, sayohat), sayyohlik — sayohat (safari) qilish; faol dam olish turlaridan biri hisoblanadi. Barchaga ma'lum, turizm deganda jismoniy shaxsning doimiy istiqomat joyidan sog'lomlashtirish, ma'rifiy, kasbiy amaliy yoki boshqa maqsadlarda boriladigan joyda (mamlakatda) haq to'lanadigan faoliyat bilan shug'ullanmagan holda uzog'i bilan 1 yil muddatga jo'nab ketishi (sayohat qilishi) tushuniladi.

TADQIQOT NATIJALARI

Hozirgi kunga kelib turizm dunyoning juda ko'p mamlakatlarida ommaviy tus olgan. Odatda, turizm turizm tashkilotlari orqali turizm marshrutlari bo'yicha uyushtiriladi. Turizmning juda ko'p turlari va shakllari mavjud (ichki, xalqaro, havaskorlik turizmi, uyushgan turizm, yaqin joyga sayohat, uzoqqa sayohat, bilim saviyasini kengaytirish maqsadidagi turizm, toqqa chiqish, suv turizmi, avtoturizm, piyoda yuriladigan turizm, sport turizmi va boshqalar). Bundan kelib chiqadiki ko'p faktorli sayyohlik tizimi xizmatini hozirgi holatini tahlil qilish, uni boshqarish, algoritmlash, onlayn dasturlash, onlayn chat, va hokazolar. Ko'p faktorli sayyohlik tizimi xizmatini ko'rib chiqadigan bo'lsak, quyidagilarni bilish nazarda tutiladi:

1. Ko'p faktorli sayyohlik sohasida mobil veb-texnologiyalarni qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari;
2. Ko'p faktorli sayyohlik tizimi xizmatlarida internet imkoniyatlaridan foydalanish omillari;
3. Turizmning maqsadi va masalaning qo'yilishi.

Ko'p faktorli sayyohlik xizmati ma'lumotlariga intellektual ishlov berish usullarini quyidagi hollarda ko'rib chiqish kerak bo'ladi:

1. Ko'p faktorli sayyohlik xizmati jarayonlarini modellashtirish usullari;
2. Ko'p faktorli sayyohlik tizimini axborot oqimini boshqarishning talab va tamoyillari;
3. Ko'p faktorli sayyohlik tizimini tashkil etuvchi parametrlarni klassifikatsiyalash va xususiyatlarini tavsiflash;
4. Ko'p faktorli sayyohlik xizmati turlari va ma'lumotlariga intellektual ishlov berish usullari.

Ko'p faktorli sayyohlik interaktiv xizmati axborot oqimini boshqarish algoritmlari quyidagilarni o'z ichiga oladi.

- a) Ko'p faktorli sayyohlik tizimi tuzilmasi va funksional komponentalari va ma'lumotlar bazasini shakllantirish
- b) Ko'p faktorli sayyohlik tizimi virtual platformasi ma'lumotlar bazasi tuzilmasini yaratish algoritmi
- s) Integrallashgan sayyohlik xizmati axborot oqimini boshqarishning konseptual modelini yaratish algoritmi
- d) Geoaxborot resurslari asosida sayyohlik xizmatlarini bashoratlash modeli va algoritmini ishlab chiqish

MUHOKAMA

Ko'p faktorli sayyohlik tizimi boshqaruv qarorlarini qabul qilishda esa quyidagilarga alohida e'tibor qaratishimiz kerak:

a) Sayyohlik tizimi xizmatlari faoliyatini boshqarish jarayonlarini optimallashtirish mezonlari va talablarini shakllantirish

b) Virtual interaktiv mobil turizm xizmatlarini optimallashtirish usullari va algoritmlari.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, sayyohlik (turizm) sohasi dunyo iqtisodining eng yuqori darajada ko'zga ko'rinadigan rivojlanayotgan sohalaridan biri hisoblanadi. Uning keng qamrovli taraqqiyoti esa, ko'plab mamlakatlar uchun katta daromad manbaiga aylanib bormoqda.

Davlat rahbarining yurtimizda barcha sohalar qatorida turizmga ham katta e'tibor qaratishi bu sohada ko'zga tashlanib kelinayotgan kamchilik va muammolarni bartaraf etish choralari jadallik bilan amalga oshirilishida dasturulamal bo'lib xizmat qilishi shubhasiz. O'zbekiston yirik turizm salohiyatiga ega mamlakatlar qatorida o'z o'rnini va ahamiyatiga ega ekan, demak biz mavjud imkoniyatlardan maksimal darajada foydalanishimiz kerak.

REFERENCES

1. I.S.Tuxliev. Turizm asoslari. Samarqand.2008.
2. M.T.Alieva. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida turizm xizmatlarisohasini boshqarishning iqtisodiy jihatlari (O'zbekiston Respublikasi misolida). Iqtisodiyot fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. Toshkent. 2019.
3. M.T. Alieva. Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida turizm xizmatlari sohasini boshqarishning iqtisodiy jihataari "Fan" Toshkent.2013.
4. O'zbekiston Respublikasining "Turizm, sport va madaniy meros sohalarida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida" gi PF-6199-farmoni. 2021 yil 6-aprel. //www.lex.uz
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Buxoro, Samarqand, Xiva va Shahrisabz shaharlarida xavfsiz turizmni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 939-son qarori. 23.11.2017 yil// <https://www.norma.uz>
6. Ван Циншен, Историко-культурный туризм и развитие туристических городов Культура народов Причерноморья. 2002. №35.
7. Дмитриевский Ю.Д. Туристские районы мира. Смоленск, 2000.
8. Колотова Е. В. Рекреационное ресурсоведение: Учеб. пособие. - М.: РМАТС.
9. Карпов Г.А., Хорева Л.В. Экономика и управление туристской деятельностью. СПб.
10. Королёва Н.В. Имитационное моделирование направлений развития туризма в рекреационных зонах региона. Майкоп, 2007.
11. Richards, G. (1996) Cultural Tourism in Europe. CABI, Wallingford.
12. Ro'ziyev Sh. "O'zbekistonda tarixiy-madaniy turizmni rivojlantirishning tashkiliy iqtisodiy mexanizmini indikativ boshqarish metodikasi" J. Экономика и финансы. <https://cyberleninka.ru/>
13. Тухлиев Н., Таксанов А. Экономика большого туризма. Т.: «Узбекистон миллий энциклопедияси», 2001
14. Международный туризм сократился в 2020 году до уровня 1990 год. <https://www.interfax.ru>